Година XXIII — Број 519
Субота, 9. децембар 1961.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОГРЕБ ОД ГОДИНУ ДАНА

Тело генерала Ју Чуна ношено је погребној поворци од Пекинга до Кашгара у кинеској провинцији Синкјанг путем дугачким 4.680 километара. Погреб је трајао од 1. јуна 1912. до 1. јуна 1913. године. Да би за учеснике поворке било хране, испред ње су послате групе сељака да свуда уз пут посеју пиринач и жито.

САВРШЕН ДОМАЋИН

Енглез Џефри Мартину (1861-1934) из Солихала био је толико гостољубив да су сва врата на његовој кући и дању и ноћу година-

ма стајала широм отворена. Врата су се затварала само зими, али су на њих стављани написи: „Добродошли у овај дом".

БЕЗ ИЈЕДНОГ ХИЦА

Две највеће јапанске оклопњаче „Јамато" и „Мусах" биле су потопљене у другом светском рату без борбе. Наиме, ни са једне од њих није био испаљен ни један хитац ни на непријатељске бродове ни на копно.

НАЈСКУПЉА ВАЗА У ИСТОРИЈИ

У музеју „Јоханеум" у источнонемачком граду Дрездену чува се вероватно најскупља ваза у историји: једина која

је била плаћена људским бићима. Наиме, њу је купио саксонски владар Август Јаки од пруског владара Фредерика Виљема I за 400 војника.

МЛАДОСТ УМЕТНИЧКИХ ПЛАКАТА

Плакат Жила Шереа из 1894. године, израђен у две нијансе плавог, црвеној и жутој боји, рекламира „сигурносни петролеј“

У музеју немачког града Крефелда чува се једна од највећих збирки уметничких плаката чији су аутори најпознатији уметници с краја 19. и почетка 20. века.

Први уметнички плакати појавили су се око 1890. године и то у Француској. Већ 1900. године у свим цивилизованим земљама најпознатији уметници не либе се да свој дар користе и за израду плаката. Сетимо се само да су Тулуз-Лотрек и Бонар у Француској, Едмунд Едел и Јулијус Клингер у Немачкој, Вилијем Морис у Енглеској, сликали плакате.

Први уметнички плакати позивали су грађане Париза да посете ово или оно позориште или локал, да читају нове листове и илустроване часописе, да уживају у одличним винима, шампањцима, ликерима и цигаретама, да купују уметничке слике и клавире.

Плакат с краја 19. века који рекламира једну врсту шампањца, рађен у осам боја, дело је Констана Албана.

ЕРОЛ ФЛИН — МЛАЂИ

Још само хумка у Форест Лову у близини Холивуда подсећа на славног јунака америчког филма — Ерола Флина.

Свет га је готово већ и заборавио, а сасвим мало њих је приметило на његовом погребу једног плавокосог младића. Ретко ко зна да он и постоји и да има 24 године. А то је син Ерола Флина звани Син.

После смрти великог глумца, отварању тестамента присуствовао је и Син, који је поред многих физичких особина наследио и 5000 долара.

Његови пријатељи кажу да је он достојан син свог оца и да ће га можда и превазићи. Вероватно је то био разлог што га је амерички продуцент Хари Џо Бровн ангажовао за филм „Син капетана Блада“ у коме је пре 25 година дебитовао његов отац.

Да ли ће за Сина овај филм значити исто као и за оца почетак каријере? Засад је тешко рећи. Зна се једино да се Син у филму добро снашао. Филм треба да стаје преко 10 милиона долара, а поједини делови ће се снимати у Италији, Шпанији и Француској. Он лично је одушевљен улогом.

Наследио је он и доста мајчиних особина (Лили Дамите): висок је 1,95, има 85 килограма и диван осмејак, а дрзак изглед ће му свакако осигурати успех у филмском царству.

— Није било лако усмерити га на прави пут — каже његова мајка. Имао је пуно предуслова да буде авантуриста и боем. Ипак је, иако с тешком муком, завршио гимназију и уписао се на универзитет, али је остао тамо само осам месеци.

До пре кратког времена с једним другом био је статиста у неком филму у Флориди и примао по десет долара дневно, а данас већ игра насловну улогу у једном филму.

Додуше он је још као дете играо са оцем у филму „Виљем Тел“ и тада је један енглески новинар написао о њему:

„Син заиста личи на оца — пун је шарма и лако се може догодити да га превазиђе“.

Млади глумац жали што му отац није жив да би казао своје мишљење о његовој игри у филму који је добро познавао.

— Бићу срећан ако постигнем само онолико колико је мој отац — каже Син. — Уосталом нећу да заборавим његове речи: „Слушај све што ти се каже, а ради како сматраш да је најбоље“.

САМИ СЕБИ НАЈБОЉИ ЛЕКАРИ

„У болести и кад су у питању ране, животиње знају саме себи боље да помогну него људи у сличним приликама“. Ово необично мишљење заступа познати амерички научник професор Џемс Смит.

Један трговац животињама купио је једног гибона (индонезијски гибон једини је мајмун на свету који иде на две ноге). Животиња је на једном куку имала оток. Забринут за гибоново здравље, трговац га је однео ветеринару. Лекар је расекао опеклину и из ње извадио лоптицу неке издробљене, као ижвакане траве, коју је сместа послао на лабораторијску анализу. Резултат анализе био је запрепашћујући. Наиме, у питању су били мали ижвакани листови тамјановог дрвета кога у Индији и Индонезији има свуда и које домороци већ столећима познају по његовим лековитим својствима.

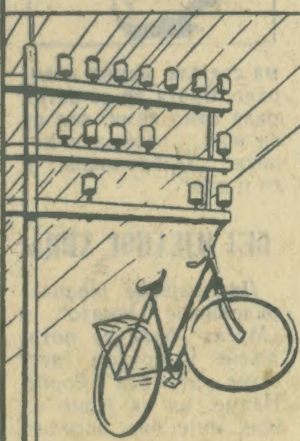
Загонетка отока била је разјашњена. Гибон се негде повредио и покушао да се сам излечи: ижвакао је лишће тамјановог дрвета и лоптицу угурао у рану.

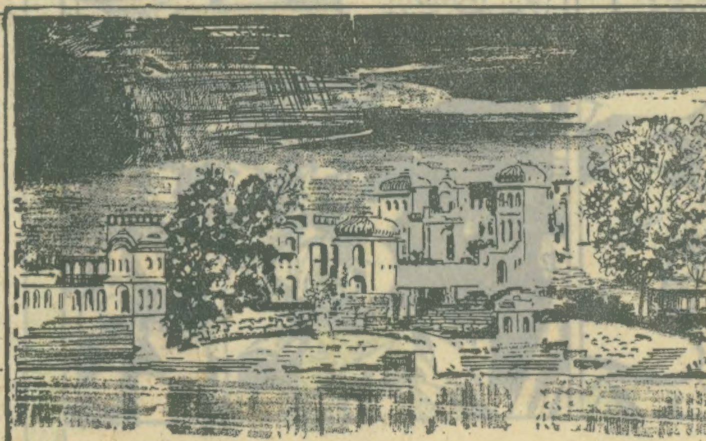
Занимљив је и готово невероватан и следећи случај. Неки фармер на острву Борнеу имао је припитомљеног орангутана. Једног дана је приметио како се предњим шапама држи за образ. Фармер га је прегледао и нашао му у једној шапи комадић иловаче. Мајмун је имао комад иловаче и у устима.

Два дана је мајмун веома мало јео и неколико пута је одлазио до исте каљуге да би узео свежу иловачу којом је и споља и изнутра облагао образ. Трећег дана орангутан је сам себи извадио један кутњак и победоносно га донео свом господару.

Када је фармер три дана касније и сам добио фистулу на зубу лечио се као његов мајмун — и то са успехом.

Ripley's® Веровали или не!

РАЗБЛАЖАВАЊЕ МЕДА ВОДОМ КАЖЊАВАЛО СЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ У РИБЕУ (ДАНСКА) СМРЋУ

ГУТЉАЈ ВАЗДУХА ЗА ДИНАР

Аутомата има све више. Они наливају у папирне чаше воду и воћне сокове, прскају вас колоњском водом, чисте ципеле, продају цигарете, па чак и живе мамце за рибе.

Недавно се овој разноликој породици придружио и „продавац“ ваздуха. Овај аутомат постављен је у трговачкој четврти јапанског града Оса-

ке. За метални новчић од десет јена може се удахнути десетсекундна порција изванредно чистог ваздуха засићеног кисеоником. Нови аутомати постали су брзо веома популарни у овом кварту где је ваздух јако загађен фабричким димом и аутомобилским испусним гасовима.

И на поштанским маркама

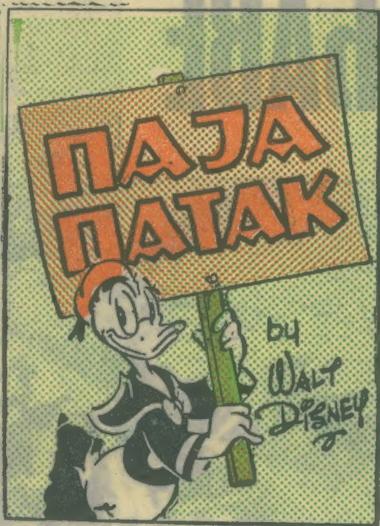
Шведска пошта је одлучила да направи серију поштанских марака на којима ће бити главе свих досадашњих носилаца Нобелових награда за физику, медицину и литературу. Норвешка пошта ће међутим издати једну серију носилаца Нобелове награде за мир. Прва од ових серија појавиће се 9. децембра ове године. Почеће се с носиоцима Нобелове награде из 1901. године.

Пропуштени аутобус

Осамдесетогодишњем Џону Гадику који је, као сваки прави Енглез, једне суботе отишао на излет, умакао је излетнички аутобус. Али, старац се

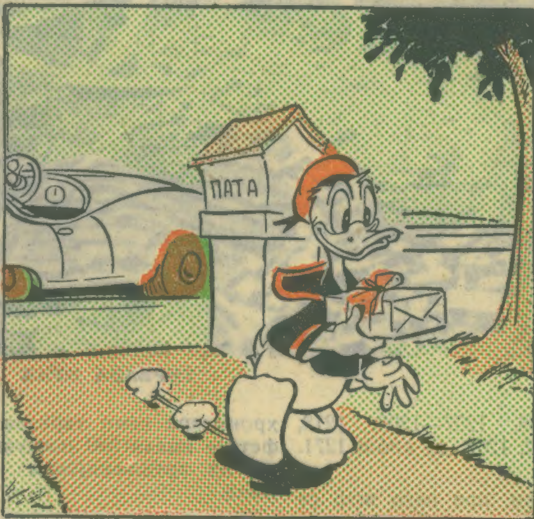

није много узбуђивао: кренуо је за Лондон пешице. По страховитој киши пешачио је једанаест часова али је ипак свих четрдесет километара до Лондона превалио без одмора.

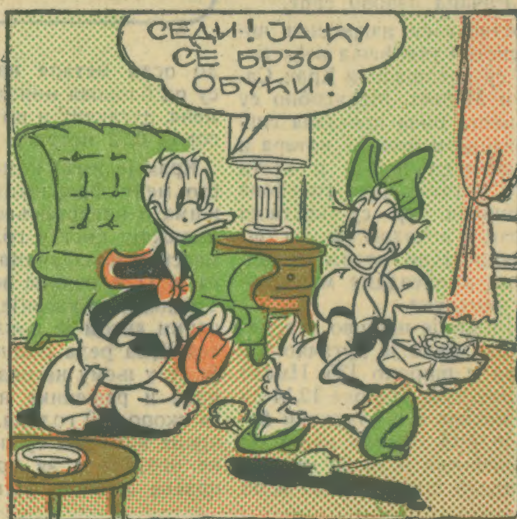

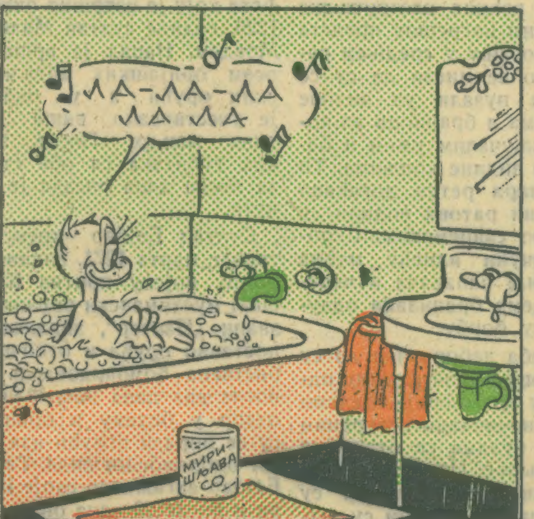

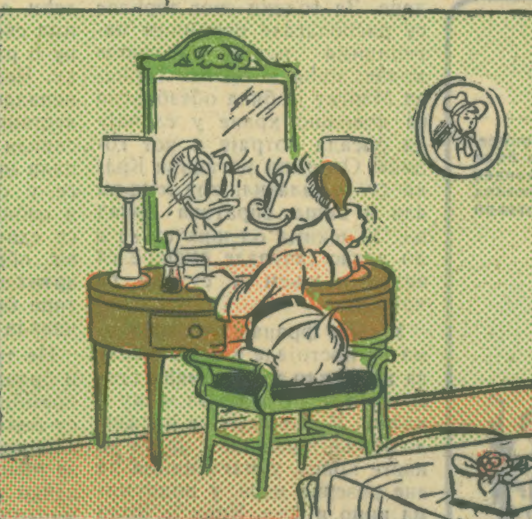

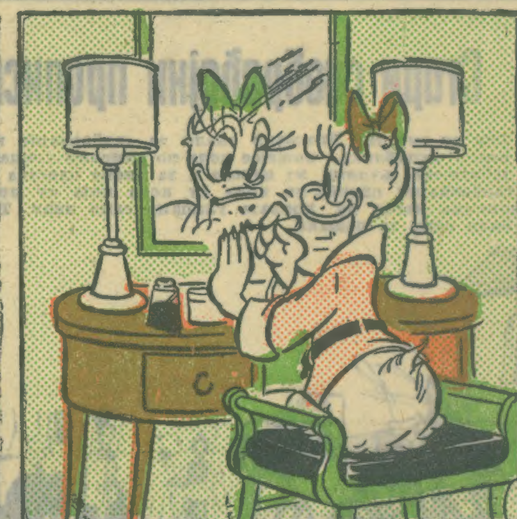

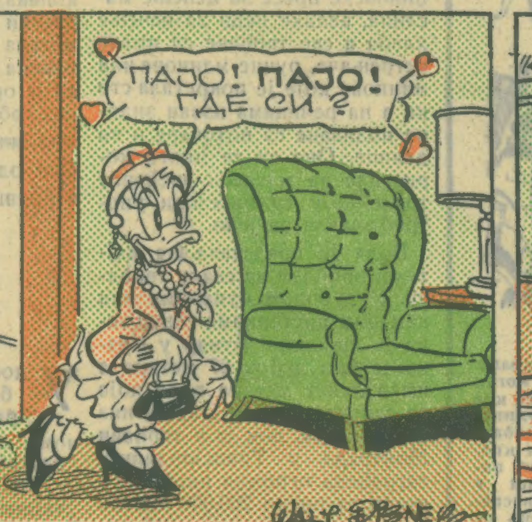

Беч, телефон број осамнаест

— Ја имам најзанимљивије занимање на свету — тврди Фридл Грегер, надзорница једног специјалног одељка бечке телефонске службе.

У њеном одељку запослено је неколико девојака од којих свака има универзитетску диплому. Јер, Фридл Грегер и њено особље чине такозвану „индивидуалну службу обавештења“ чији је задатак да одговара на разноврсна, често најчуднија, питања, и то разуме се — тачно.

Међу многобројним питањима само из последње две седмице ова су изабрана насумице: „Затварају ли морске ласте очи кад спавају? Колико је велик новорођени кенгур? Треба ли младожења да пољуби ташту да би је одобровољио? Могу ли се на пеленама уништити све клице помоћу кварц-лампе? Колика је казна за утају пореза? Како човек може да позна да ли је неки пас слеп за боје? Да ли је увредљиво ако се писмо саучешћа напише зеленим мастилом? Колико бацила човек избаци приликом једног кијања?“ Списак је бесконачан.

Према незаситој радозналости телефонских претплатника стоји решеност „тима-свезналица“ да ниједно озбиљно постављено питање не остане без одговора. „Индивидуална служба обавештења“ има на располагању све могућне приручнике, енциклопедије, речнике, атласе, стручне лексиконе и календаре. Свака од службеница стручњак је за извесну научну област. Једна од њих одговара на питања која се односе на проблеме правописа, граматике и синтаксе, док ће друга сместа препознати сваку мелодију. Њој се често догађа да је телефоном позову усред ноћи и кажу: „Молим вас, који је ово шлагер — мтата, бум тата — нећу моћи да заспим док не дознам јер ме та мелодија прогони већ два сата.“

Догађа се понекад да неки претплатник не добије истог тренутка одговор на своје питање јер оно превазилази оквире стручног знања службеница а не може се наћи ни у приручницима. Оне се тада обраћају универзитетима и научним институтима све док не добију тачан одговор који сместа достављају телефонском претплатнику.

Индивидуална обавештајна служба често помаже претплатницима и у најпрозаичнијим ситуацијама. За практичне савете најчешће се обраћају „бели удовци“ који не могу да се снађу у домаћинству. „Молим, брзо ми реците како изгледа оно чиме се лупа снег од беланаца. Моја жена има толико много разних справа и справица у кухињском орману да не умем да се снађем, а гости ми долазе за пола часа“.

МОЋНЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ ТВРЂАВЕ

Најузорније тврђаве у средњем веку саградили су крсташи на територији данашње Палестине, Либана и Сирије

Мало је познато да најмоћније средњовековне тврђаве нису изграђене у Европи већ у данашњем Либану и Сирији и да су дело крсташа који су их подигли читавих 3.000 километара далеко од својих западноевропских отаџбина. Ратна архитектура коју су они створили у огњу опсаде и јуриша мамелучке коњице достигла је врхунац на почетку 13. века. По узору на ова утврђена места настале су касније најмоћније европске тврђаве на челу да Шато Гајар коју је створио Ричард лавово срце.

Крсташи су изградили читав систем утврђења међу којима су предњачили Крак, Сафет и Маргет. Међусобно су ова места била повезана сигнализацијом помоћу ватара и преношењем поште и вести преко читавих јата голубова писмоноша јер су крсташи живели у вечитом рату и били непрестано изложени нападима и опсадама муслимана и мамелука.

Најмоћније њихово утврђење Крак било је дугачко 220 метара и широко 135. Имало је тврде куле широке 12,14 па и 18 метара а унутрашњи бедем је био обично виши од спољњег чак и за 30 метара. Ти зидови широки шест и по до осам метара направљени су од блокова монолитног камена, дугачких и по 1,63 и високих 0,72 метра.

Крак је имао командно место међу франачким утврђењима и представљао по свом положају кост у грлу муслиманским нападачима. Основао га је 1128. године војвода од Триполија а касније, 1142, свечаним актом је поклоњен витезовима реда Болничара који су у њему неговали болеснике и рањенике и бранили га скоро 150 година. У мирно време витезови су носили црне огртаче а за време рата црвене шињеле. Истицали су се великим јунаштвом и строгом дисциплином.

Као и остала франачка утврђења и Крак је био окружен зеленим пашњацима, виноградима и њивама. Путник Бушар Мон Сијон који је у XIII веку посетио Крак говори о дивним маслиновим шумама, бистрим брдским речицама и номадима под шаторима који су у околини гајили огромна стада камила. Плодна околина и њено становништво хранили су људе у утврђењима у периоду мира.

За време рата и опсада утврђења су била одсечена од своје позадине и претворила се у потпуно самосталне ратно-привредне јединице које су саме себе прихрањивале и обнављале. Према Вилбранду од Олденбурга Крак је почетком XIII века примио 2.000 а у рату двоструко више људи. Сви борци нису тада били припадници реда витезова Болничара већ их је било и из Јерменије, Грчки и Сирије. Вештином у руковању луком и стрелом су се нарочито истицали Маронити а чувени коњаници који су улазили у састав лаке коњице овог утврђења били су муслимани Туркопли.

У току опсаде се дешавало да се под окриље Крака сјати чак и по 10.000 људи, жена и деце. За толики свет тврђаве су располагале огромним магацинима пуним резервне хране, пића и одела. Тврђава Маргет је била обезбеђена са довољно хране у случају да опсада потраје и пет година. Огромни магацини Крака су се налазили под земљом али и више спратова изнад ње. У некима од њих су се и до данас сачувале амфоре са вином и уљем и судови са храном.

У свим франачким тврђавама су постојале велике штале за коње као и за домаћу стоку која је служила за мужу и клање. У силосима се налазило обиље пшенице и друге зрнасте хране, у магацинима разне резерве меса, у подрумима вино и уље. Крак је имао цинковске пресе за цеђење маслина, велике пећи за печење хлеба а све тврђаве су имале ветрењаче, ручне млинове или млинове које је покретала стока а на речицама изван зидина подизане су поточаре и воденице. Оне су се много користиле за млевење шећерне трске коју су витезови употребљавали за јело.

Вода је представљала најтежи проблем за сваку тврђаву. У дубоким бунарима или каменим цистернама сакупљана је кишница. Бунар у Краку је био дубок 27 метара а имао девет метара воде која се сливала за време киша низ косе терасе, док је у тврђави Монтреал у Трансјорданији саграђена огромна цистерна у стени за преко 200.000 литара У њу се силазило низ 365 камених степеника. Цистерна у тврђави Сон, недалеко од Латакије била је дуга 36 и висока 16 метара.

Крак је изграђиван и дограђиван преко 150 година а постојао је још од пре доласка крсташа као утврђено место Курда.

Тврђаве које су симболизовале моћ франачних државица на Блиском истоку јуначки су одолевале нападима муслимана кроз цео 12. век. Средином следећег века жестина напада је достигла врхунац а европски владари и принчеви који су новчано и војнички помагали крсташе, све мање су се интересовали за ту своју удаљену предстражу у муслиманским земљама. Крсташи су један од најтежих удараца претрпели 1266. године када је султан Бејбер заузео тврђаву Сафет и заробио 3.000 војника, жена и деце.

Тврђаве крсташа су падале једна за другом у руке муслимана Витезови Крака су у више махова одолевали нападима и јуначки издржавали опсаде: 1163, 1167, 1180, 1188, 1205—1206, 1207—1208, 1218, 1239, 1252, 1267. до кобне 1271. године.

Међутим, пре него што се опише тај догађај треба истаћи да већина нестручњака има сасвим погрешну представу о ратовању у средњем веку. Често се мисли да су се нападачи пузали уз зидове лествицама а браниоци их посипали кључалим уљем и бацали низ зидине копљима. То се у ствари ретко догађало и озбиљни ратови водили су се слично савременим. Сурови обрачуни између моћне артиљерије нападача и чврстине бедема бранилаца одлучивали су борбу.

Не треба заборавити да су и браниоци имали снажну одбрамбену артиљерију. Бедеми су били начичкани истуреним каменим кулама са отворима за нишањење. Напади су зналачки извршени. Чувени су минери из Алепа који су поткопавали и минирали зидове, ријући испод земље стотине метара дубоке тунеле. Муслиманска артиљерија располагала је оруђима и ђуладима разних облика и величине. Исход многих опсада зависио је баш од артиљерије нападача и бранилаца. Према записима хроничара само тврђава Сафет је имала 300 послужилаца на артиљеријским оруђима.

Остала је чувена опсада Сафета коју је извршио октобра 1220. године султан Малек ел Моадам. Напад је вршен са осам оријашких артиљеријских оруђа а у одбрани је учествовало више десетина мањих. После великих губитака са обе стране за месец дана опсада је дигнута.

Султан Бејбар кренуо је трећег марта 1271. године огромну војску против Крака. Овај муслимански војсковођа, звани „Пантер", зналачки је поставио оруђа и отпочео убиствена бомбардовања. Већ после два дана направљен је отвор у бедему и браниоци су се морали повући иза другог одбрамбеног зида. Тада је Бејбар ангажовао своје минере и после 20 дана они су успели да поткопају зидине. У двориштима тврђаве дошло је до огорчане борбе прса у прса. Нападачи су изгубили више стотина ратника а султан је прибегао лукавству: послао је браниоцима писмо које је наводно послао франачки гувернер из Триполија у коме их позива да се предаду и врате у Триполи. Предаја најмоћнијег упоришта крсташа извршена је осмог новембра.

ТВРЂАВА КРАК

Стари саобраћајни прописи

Још су антички Римљани знали за саобраћајне прописе. За време републике, вожење кола по римским улицама било је забрањено људима из народа а за време царства заведен је саобраћајни пропис по коме су кола која су превозила намирнице могла да пролазе улицама само ноћу. Тротоари су били само за пешаке.

У средњем веку, стиснути између бедема, градови су имали само уске пролазе дуж којих су се дизале куће са испустима што их је још више сужавало. Чак и мостови су били начичкани кућама

До 1131. свиње, краве, овце и живина могли су слободно да се крећу париским улицама ометајући саобраћај. Филип, син краља Луја дебелог, настрадао је баш у „саобраћајној" несрећи — његов коњ се спотакао о једну свињу

Изван градова коришћени су стари римски друмови. За време стогодишњег рата лопови су крали калдрму и препродавали је за грађење кућа А сељаци су орали путеве да би проширили своје њиве

За време владе Луја XIV и Луја XV кочијаши су стварали пролаз колима, кад су возили своје господаре, ударајући бичем по народу

БЕСПЛАТАН САПУН

Производња сапуна за прање почела је тек у првој половини 18. века. Да жена енглеског хемичара Маспрата није стално наваљивала на свог мужа да јој пронађе нешто за прање рубља можда би историја сапуна била друкчија. Наиме, Маспрат је први почео да употребљава соду за прављење сапуна. Жене, које су биле навикле да рубље простиру по трави да би га избелеле, нису имале много поверења у прање сапуном. Да би популарисао свој сапун, Маспрат је у почетку морао да га поклања.

»ЗЛОЧИНИ« ГЉИВА

У доба када је Енглеска била господарица мора захваљујући, углавном, својим бродовима од храстовине, многи од ових су страдали услед деловања „тајанствених непријатеља". Године 1782, на пучини код Портсмаута, један од њих је избушио дно адмиралског брода „Краљ Ђорђе" и овај је потонуо повукавши за собом и адмирала и више стотина чланова посаде.

Атентатор није био нико други до „сува трулеж", микроскопски ситна гљива која се множи на површини дрвета на такав начин да нико и не посумња у опасност.

У то време се сматрало да ниједан брод не може трајати више од неколико година. То је захтевало непрестане реконструкције флоте и Енглеска је због тога ускоро била лишена својих великих храстових шума.

Друга микроскопски ситна гљива изменила је ток ирске историје: 1845. године „када је кромпир добио црну боју". Национална култура зеленог Ајрена, кромпир, лако се производио, једноставно се прилагођавао и био је хранљив. Али, изненада се све преокренуло. Кромпирна поља су опустошена гљивама, лишће је поцрнело, спарило се и плодови иструлели. Настала је глад. Скоро два милиона Ираца, око четвртина становништва преселила се у Америку за десет година.

Гљиве су проузроковале катастрофу и многих трговина и трговаца. Једно време кафа је представљала омиљени напитак Енглеза. Цејлон је тада био огромна плантажа кафе. Али 1869. године, шибље с црвеним

бобицама почело се изненада губити и његово лишће се сушило.

Позван је специјалиста Хенри Маршал Ворд, али на жалост, са превише великим закашњењем од скоро десет година. Он је објаснио плантажерима да ветар преноси клице нарочитих гљива које ништа не може спречити да продру кроз тврди омотач кафиног стабла и нападну најосетљивија места његове сржи. Клице се развијају много брже него што стабло кафе показује знаке пропадања.

Плантажери су покушали са хемијским запрашивањем, али зараза се већ била толико проширили да се није могла зауставити и струкови кафе су потпуно уништени. Цејлонске плантаже су обновљене — али за производњу чаја, док је Бразил постао центар производње кафе.

Уништавање кестена такође је проузроковано гљивама, које производе „мастиљаву болест". Крајем прошлог столећа она је продрла из Шпаније у Француску. За десет година пред први светски рат пропале су хиљаде стабала столетне кестенове шуме Бирнату у Доњим Пиринејима. У току 80 последњих година огромна површина покривена кестеновим стаблима у Француској стално се проређивала и смањила од 375.000 на 160.000 хектара. И данас „мастило" још проузрокује смрт великог броја стабала на подручјима Гард, Ардеш, Корез и Пиринеји.

Од 1951. године „гареж" проузрокована једном врстом гљиве, уништила је две трећине јаворових шума у Венсану, а беснела је и у другим областима Француске.

ЧУВЕНИ ДИРИГЕНТИ ДАНАШЊИЦЕ

Познајемо их са радија, телевизије, из концертних сала, из оперских дворана као и са грамофонских плоча и из штампе.

После рата Ференц Фриксај почео је нагло да постаје популаран у Берлину где и данас води симфонијски оркестар. Као син пештанског војног капелника он је диригентску палицу узео у руку већ у четрнаестој години.

Исто тако, као мали је почео каријеру и најћудљивији међу свим диригентима — Херберт фон Карајан. У петој години је већ свирао исто тако темпераментно на клавиру, као што се данас свађа у Бечу са својим противницима. Карајан је као директор бечке опере раскрстио са системом гостовања читавих ансамбла, што су увели Густав Малер и Рихард Вагнер и завео гостовања само врхунских звезда из целог света.

И Волфганг Савалиш сео је већ у петој години за клавир. Као диригент највише и сада воли Моцарта али не презире ни џез: искрено се диви Дјуку Елингтону.

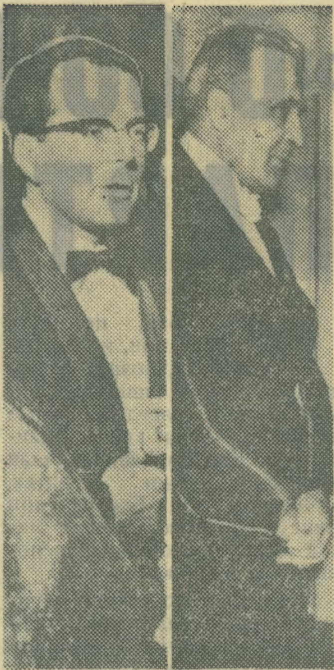
Недавно су многобројни поштоваоци честитали 85. рођендан сениору међу диригентима Бруну Валтеру. Сви музичари који су макар једном свирали под његовим вођством слажу се у томе да је „велики старац" најстрпљивији и најдоброћуднији међу свим диригентима. Он мрзи сваку диктатуру и зато је емигрирао за време нацизма.

Чувени диригент Еуген Јохум врло је повучен. За време једног концерта у Филаделфији, неки посетилац је толико гласно изражавао своје одушевљење да су га морали силом уклонити из сале. Али за то време он је викао гестикулирајући:

— Ипак верујем у тебе, Еугене Јохуме!

Једини међу уметницима диригентске палице који има две професије је Карл Бем, отац филмског глумца Карла Хајнца Бема. Он је диригент и доктор права.

ЕУГЕН ЈОХУМ

В. САВАЛИШ Б. ВАЛТЕР

КАРЛ БЕМ И КАРАЈАН

ФРИКСАЈ И МЕЊУХИН (лево)

ПРЕКУПЦИ ЈЕДНО СТАРО ЗЛО БЕОГРАДА

Закон о општинској трошарини у Београду донесен је 13. јуна 1884. Међутим, требало је да прође пуних седам година док је спремљена тарифа и проучени сви детаљи за примену Закона.

Дуго су се ломила копља између заинтересованих пекара, месара и трговаца који су били погођени овом реформом. Али, најважнији проблем био је у томе, колико ће трошарина утицати на поскупљивање животних намирница које су већ биле далеко изнад цена изван Београда — у унутрашњости Србије.

На захтев референта о питању трошарине (А. Миловановића), тадашњи професор народне економије на Великој школи др. Михаило Вујић дао је своје мишљење.

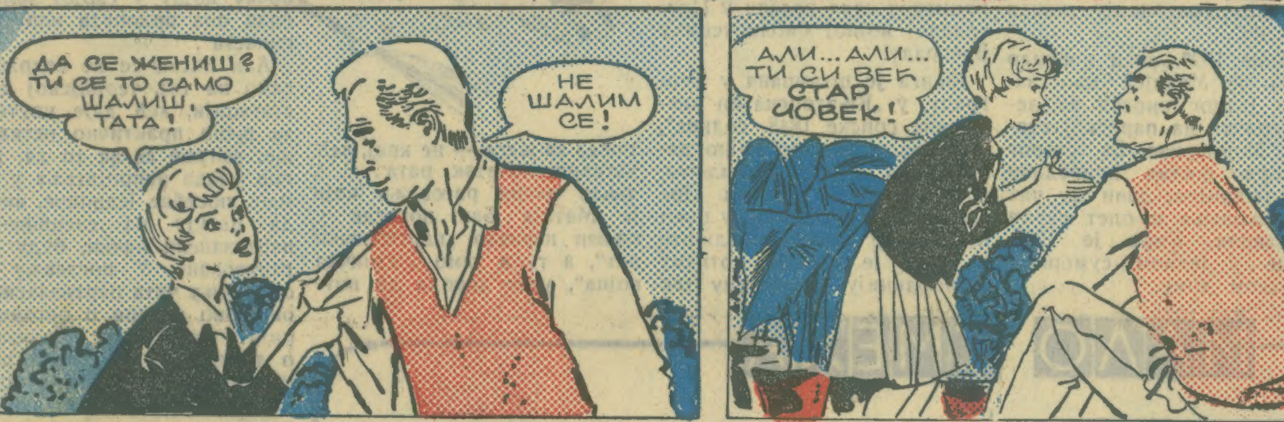
Вујић је одговорио 28. јула 1885. Одмах у почетку писма каже „да нема нигде веће тежње да се што је могуће више на спекулацији, а што је могуће мање на раду — осигура егзистенција, као у нашој друштвеној средини. Вујић сматра, да се у оно време није ни мислило „о што лакшем и јевтинијем провијантовању (снабдевању) вароши Београда. Оно је поглавито у рукама ситних прекупаца и пиљара. То провијантовање остављено је готово само себи без икаквог уређења и било је и до сад, без икаквих јавних намета; и по цени и по каквоћи далеко неповољније, но у некој далеко већој вароши". Узрок томе, по Вујићевом мишљењу лежи у слободи трговања. „Од тога нису видели вајду ни потрошачи, ни сељак. Сву добит односили су прекупци, из којих се регрутоваху потоњи трговци".

Ради правилног снабдевања Вујић предлаже подизање централне пијаце (хале) која би се поделила по разним производима. За продају на велико организовала би се посебна пијаца, на коју би долазили сељаци са колима. Само узајамна конкуренција међу продавцима могла би утицати на цене. Сељака треба спасти од прекупаца. Ако се то не учини, можда и са већим жртвама, цене ће и 50 одсто више скакати, него што износи општинска трошарина. Затим предлаже да се строго забрани сачекивање сељака на друмовима испред трошаринске линије, јер ће прекупци плашити сељаке трошарином и откупљивати робу у бесцење.

После овога предузете су припреме за увођење трошарине, а нарочито да се осигура несметано и јевтино снабдевање хлебом, месом и млеком. За хлеб је прављен прорачун према просечној цени брашна за последњих десет година на бази да се од 100 кг брашна добије 130 кг хлеба. Режија и зарада на хлебу износила би 5—6 динара на 100 кг тако да би се нормална цена хлеба утврдила на 0,20 динара, или један грош по килограму.

Много је теже ишло са месом, јер дотле је то био приватни монопол једног месара, који је узимао под закуп (општинска аренда) клање стоке и продају меса за једну паушалну суму коју је давао општини, као њен приход од аренде.

Почетком деведесетих година прошлог века Београд је имао око 40.000 становника и потрошња меса износила је: говедине 82,25 кг од главе становника. Сем тога, свињског, јагњећег, овчијег и прасећег меса потрошено је близу 1,5 милиона кг тако да просечно на једног становника отпада још 68 кг меса.

ПРЕДРАСУДЕ о близанцима

Појава близанаца је одувек збуњивала људе и у старим народима је била повод за предрасуде и схватања — да рађање двоје или више деце представља знамење несреће.

Многа јужноафричка племена су се дуго плашила близанаца. Деца су жртвована а мајка је искључивана из племенске заједнице. Веровало се да се у једног од близанаца уселио „зао дух" а пошто се

не зна кога је он изабрао — жртвована су оба детета.

Плашећи се близанаца нека индијанска племена никад не једу ни двоструке банане.

Код других народа се међутим рађање близанаца сматра као знак напретка и плодности. Жена која је родила близанце необично се цени и одају јој се почасти. У неким племенима на Мадагаскару је обичај да се таквој жени принесе семе пре него што ће бити посејано.

Једна фантастична сцена из Мелијевог филма „Путовање на Месец“ из 1902. године

МАЂИОНИЧАР НА ЦЕЛУЛОИДНОЈ ТРАЦИ

Велики Давид Грифит одао му је признање речима: Њему дугујем све

Био је по позиву мађионичар, директор популарног Позоришта Роберта Худинија, када је из чисто колегијалне пажње отишао да присуствује, 28. децембра 1895. године, првом приказивању првог филма на свету који су снимала браћа Лимијер. Толико је био одушевљен њиховим проналаском да је одмах одлучио да дође до једне филмске камере што у оно време није било нимало лако. Већ у мају 1896. снимао је свој први филм „Партија карата“, а до краја те године још 80 „трака“, кратких филмских сцена од којих је свака била дугачка по 20 метара целулоидне траке, а по садржини ничим се није разликовала од сличних остварења „конкуренције“.

Први успех донеле су му његове „Актуелности“, филмови или боље рећи филмски журнали о актуелним догађајима тог времена почев од крунисања енглеског краља па до потапања неког брода. Занимљиво је да ти актуелни догађаји нису били снимани на лицу места, већ су верно се придржавајући чињеница, накнадно снимљени уз помоћ професионалних глумаца и аматера.

Можда би већ требало да кажемо и име творца филмског журнала и једног од највећих пионира филма уопште. Звао се Жорж Мелије и рођен је пре равно сто година: 8. децембра 1861. године.

Жорж Мелије није пронашао филм, али је изумео нешто без чега се данас филмови не би могли замислити. Наиме, он је творац филмских трикова. Већ код првих својих филмских остварења он је користио двоструко осветљење и каш — покривање једног дела филмске слике приликом снимања. У прво време своју филмску камеру користио је претежно за снимање разних мађионичарских трикова из репертоара свог мађионичарског позоришта. У Монреју је саградио прави филмски атеље и ту је неуморно снимао филмове у којима људи ишчезавају или се преобраћају у неког другог, у којима раде фантастичне машине а научници лете на Месец, у којима оживљава свет бајки и вила-чаробница. Ту је овај вешти мађионичар-чаробњак био у свом елементу где је, на жалост, и остао.

Мелијеу је филмски трик остао сам себи циљ и он од тога није даље ни отишао. Његови глумци никад нису сишли с позорнице. Он, на пример, никад није дошао на идеју да сними неку сцену у правом трамвају или на улици. Снимао је искључиво у макетама које су у већини случајева имали само предњу страну.

Али, упркос свему Мелије је почетком овог века био неоспорни мада некрунисани краљ филма. „Путовања на Месец“, „Вилинско краљевство“, „Путовање кроз немогућно“, била су његова ремек-дела која су због својих трикова и лакрдијашких мајсторија деловала као права сензација.

Крај је дошао нагло али не и изненађујуће. Наиме, први Грифитови и Чаплинови филмови показали су читавом свету, па и самом Мелијеу, нове могућности филмске уметности. Његови филмови снимљени на строго ограниченом простору, уз примитиван декор обојеног зида или картонских кулиса, готово преко ноћи су постали немодерни и превише статични за укус публике. Мелије је ипак снимио још два „шлагера“: „Освајање пола“, 1912. године где је техничким триковима дочарао непрегледне снежне пустаре поларних области и 1913. године „Краља снега“. Али, његови напори да стигну млађу генерацију дошли су касно.

Године 1928. неки новинар нашао је Мелијеа као закупца једног киоска за дечје играчке на париској станици Монпарнас. За старог мајстора филма приредили су гала-пријем, дали му чак и одликовање и опет су га заборавили. Умро је 1938. године у једном суморном старачком дому.

»О СОЧИЊЕЊУ ЧЕТА ПАРТИЗАНСКИХ«

Наше најстарије војно дело о партизанском начину ратовања

Матија Бан, пореклом Дубровчанин, из Петровог Села, познат је као песник, а још више као писац драма и трагедија. Био је васпитач кћери кнеза Александра Карађорђевића, члан Српског ученог друштва, професор на Београдском лицеју, уредник забавног листа „Дубровник“, јавни и политички радник...

Али је остало готово непознато да се тај човек бавио и војном теоријом, иако није имао никаквих амбиција у том погледу

Поуздано се зна да је био професор у Војној академији. Предавао је, истина, француски језик, али је показивао интересовање и за неке војно-стручне предмете. Чинило му се да се неки од тих предмета, нарочито тактика, предају апстрактно, више по узору на друге армије, нарочито француску, него према условима наше земље и њеним традицијама.

Отада је, изгледа, Бан почео да се бави и проучавањем најзанимљивијег, партизанског, начина ратовања, чија је права вредност дошла до изражаја у народноослободилачком рату.

О томе сведочи и књига „Прави о четничкој војни“, од којих се, према неким тврдњама, само још један примерак сада налази у Централној војној библиотеци у Београду.

Књига је штампана у Београду, у „Књигопечатни кнежевине српске 1848. године“,

То мало познато војно дело заиста је врло занимљиво, и то из више разлога. Пре свега зато што писац ту први пут у нас излаже гледиште — које је добило потпуну сатисфакцију и примену тек у нашој најновијој историји — према коме продор и много надмоћнијег непријатеља у неку земљу не значи у исто време и његову победу. Јер — тврдио је Бан — тек тада почиње најтежи део посла за њега — не крај, већ, уствари почетак рата... А такав начин ратовања који је Матија Бан понегде у књизи називао „партизански рат“, а ту и тамо „четничка војна“, увек доводи до потпуног уништења непријатеља, до његове неизбежне пропасти.

Често се каже да је свако војничко штиво или правило, мало већ застарело оног истог тренутка кад је објављено. У томе има истине, јер је развој војне мисли умногоме условљен развојем науке и технике. Али у војној теорији има понешто дуговечно и трајно — као, поред другог, спремност народа да заштити своју слободу.

Значај тог чиниоца у тактици и стратегији ратовања Бан је добро уочио, иако је био више књижевник и државник него војник .Он, поред осталог, каже: „Сваки народ, само ако има срца да се брани може водити четничку војну у својој земљи, била она брдовита или равничаста“.

Али писац се не задржава само на тој, теоријској констатацији, већ даје упуте и за њено практично остварење: залаже се за то да, још пре упада непријатеља у земљу, посебне јединице, вичне да ратују на специфичан, партизански начин, буду организоване. У поглављу „О сочињењу чета партизанских“ опширно говори о организацији и наоружању партизана, о томе како их треба припремити и обучавати, о користи партизанског начина ратовања уопште итд.

Иако је писана доста нејасним и архаичним језиком, са застарелим изразима, књига је испуњена корисним текстом и мислима које се, у много чему подударају са нашим савременим погледима и искуствима из народноослободилачког рата. У књизи је, на пример, подвучена мисао да непријатеља увек треба довести у такву ситуацију да расцепка своје снаге, па га је онда, тако „ослабшег и разбитог“, лако „почесно“ уништити. Тога су се правила, у ствари, партизани увек придржавали у народноослободилачком рату за све четири године борбе против непријатеља.

Посебно су занимљиви погледи аутора о значају трајања партизанског рата, као и о односу напада и одбране у њему. Његове тврдње су се управо обистиниле баш у нашој најновијој ратној историји. Ево, на пример шта је Бан мислио о значају трајања партизанског рата:“... Сав успех, сва корист овога рата (мисли на партизански начин ратовања) стоји у сталности дугој, јер колико га дуже продужава један јак народ, толико га вештије отправља и сила његове војске се поткрепљава, а на против што дуже војска непријатеља борави у истом, то она више слаби и поремећава се. Истина, овај рат је и самим мештанима много шкодљив, али веће до ропства — није на свету...“

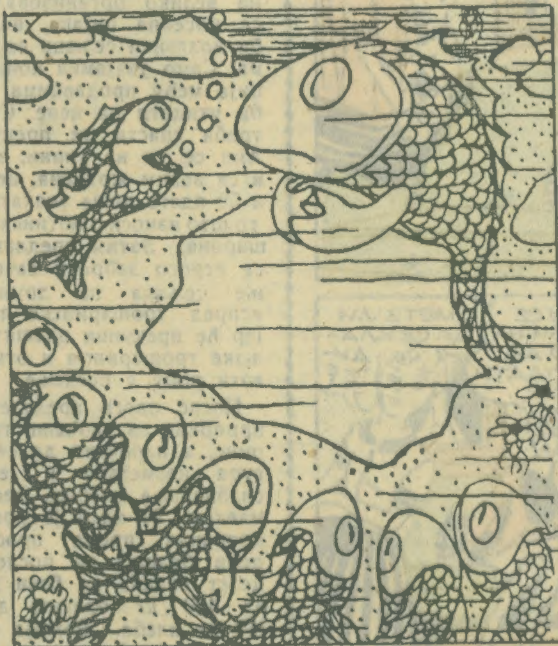
И, напослетку, eво још једног дивног примера из те занимљиве књиге, и данас савременог исто колико и у оне дане када је била написана.

“... Нарав ове војне јесте та: да те нигде непријатељ не нападне, него да ти нападаш свуд, а остављајући свуда отворен пут одступу, сабрати се и нападати на она места где је победа лакша...“

МАЛО СМЕХА

ЧОВЕК — ТО ВАМ ЈЕ ЖИВОТИЊА ПОКРИВЕНА КРЗНОМ. ЛАКО СЕ МОЖЕ ПОЗНАТИ ПО ЦРВЕНОМ НОСУ И ДУГАЧКИМ НОГАМА КОЈЕ ДОСТИЖУ И ДО ДВА МЕТРА

РИБЉА ГЕОГРАФИЈА. СУЕЦКИ ЗЕМЉОУЗ ТО ЈЕ УШЋЕ ГДЕ СЕ АЗИЈА, ПОШТО СЕ ПРЕТХОДНО СЛИЛА СА ЕВРОПОМ, УЛИВА У АФРИКУ

КАД БИ ЗНАЛИ ДА ГОВОРЕ

ЊУТНОВ ЗАКОН. ПРИВЛАЧНА СИЛА ЛЕПТИРОВА УПРАВО ЈЕ СРАЗМЕРНА ЊИХОВОЈ ЛАКОЋИ И ОБРНУТО СРАЗМЕРНА ЊИХОВОМ РАСТОЈАЊУ ОД ЦВЕЋА

ПТОЛОМЕЈЕВ СИСТЕМ. СУНЦЕ СЕ ОКРЕЋЕ ОКО ЗЕМЉЕ, А ЗЕМЉА ОКО ЛЕПТИРОВА

НЕПРЕДВИЂЕНА НЕЗГОДА
У ДВОРАНИ ГДЕ ЈЕ ОДРЖАНО ДРУГО ЗАСЕДАЊЕ АВНОЈА

Када је почетком октобра 1943. године архитекта Жива Ђорђевић добио задатак да хитно поправи зграду бившег соколског дома у Јајцу, на њој није било ни врата ни прозора, ни крова ни пода. Штрчали су само голи и чађави зидови. Одмах је размотрио и начинио план оправке и данима затим лутао по граду и околини. Однекуд је почела да пристиже грађа и рушевине су стале да се претварају у нову зграду.

За то време Ђорђе Андрејевић-Кун, сликар, спремао је нацрте и материјал за декорисање дворане.

Почетком новембра је све било готово. Пошто је место за одржавање заседања требало сачувати у тајности, градом се пронела вест да се дворана преуређује за потребе Позоришта народног ослобођења. И чим су радови завршени сваког трећег дана су у њој почеле да се одржавају приредбе са игранкама.

На последњој приредби, управо када је дворану требало затворити да би се декорисала, за време игранке једном борцу се откачила бомба и пала на под. Повикао је да сви беже. Прозори су били затворени а људи су појурили и кроз њих ломећи стакла. Жртава није било али је експлозија оштетила зграду, а поломљена стакла на прозорима нису се могла заменити јер га није било у граду.

Мада је време било кратко — до почетка заседања дворана је била поправљена и застакљена. Али са декорацијама је ишло још теже — није било довољно платна па је Кун да би направио наше и савезничке заставе замолио грађане да му дају чаршаве које је бојио и онда од њих правио заставе.

Делегати су почели да стижу у дворану, а он још није био завршио неке појединости. Када је преморен и неиспаван почео да се пробија ка излазу, предата му је позивница и пуномоћје да и он као делегат присуствује заседању.

ВЕЖБАЧ СА МЕТКОМ У РАМЕНУ

На свечаној приредби у Јајцу, непосредно после Другог заседања Авноја, десио се један неочекивани случај. У извођењу програма је учествовала и група вежбача с пушкама из крагујевачког батаљона Прве пролетерске бригаде. Пре него што су вежбачи изашли на позорницу, наређено је да се испразне пушке. Сви су урадили како је требало само је један заборавио метак у цеви.

У тренутку када је приликом вежбе, требало да повуку обараче, она пушка је опалила. Метак је из непосредне близине погодио једног вежбача у лево раме. Мада га је рана силно заболела и пекла, он је без јаука наставио вежбу. Пошто леву руку није могао више да подиже у њој је задржао пушку, а здравом је наставио вежбу до краја. Иза кулиса је одједном пао обливен крвљу. Одмах су му пружили помоћ.

Нико од гледалаца — а дворана је била препуна, у првом реду је седео друг Тито са члановима Авноја и Врховног штаба — ништа није приметио. Изгледало је као да је све требало да буде онако како се управо десило. Нико није ни слутио да је један вежбач рањен, још мање да је са таквом раном наставио вежбу. Све се сазнало тек касније. Када је за то чуо друг Тито рекао је:

— Само пролетер тако нешто може да издржи.

ИЗ ИСТОРИЈЕ МАРАМИЦЕ

1600 дворјана брише нос руком. Марамица је дуго била само предмет за украс. Квадратни облик марамице одређен декретом краља Луја XIV

Сматра се да марамица постоји од пре 2000 година, само је људи вековима нису употребљавали. Као што је пећински човек брисао нос руком тако су, нажалост, чинили и наши преци све до 17, па чак и у 18. веку. На француском двору је 1.600 дворјана брисало нос руком. Кад је војводи од Гиза једном прокрварио нос морао је краљ да му позајми марамицу. Дешавало се да таква молба доведе у неприлику чак и краља. На двору Анрија IV рекло би се у таквом случају: „Величанство жали али један марамица је на прању а друга је њему потребна!“ Јер краљ их је имао само две!

У Немачкој се реч марамица помиње тек у 18. веку али је заправо тамо донесена још пре 1500 година из Италије која је предњачила у моди. Марамица је наравно постојала још пре — већ у старом веку.

Антички „судариум“ или марама за зној, није се употребљавала само за брисање лица него и носа. Следећа поколења нису већ знала за њу. У једној средњовековној књизи о понашању говори се и о томе како није фино брисати нос о стољњак. И учени Еразмо Ротердамски написао је књигу о пристојном понашању у којој каже: сељачки је брисати нос у капу или рукав, само посластичарима (!) пристаје да бришу нос у руку или лакат. Пристојна особа ће обрисати нос марамицом, Сам Еразмо је имао — како се види из инвентара његовог домаћинства у Фрајбургу — 53 марамице што је за његово време, па чак и за наше, необично много. Вековима се нико није повео за његовим примером — марамица је остала нако нужна потреба — реткост.

Отмена господа из времена ренесансе и рококоа сматрала су да је марамица само предмет за украс који треба показивати. На раскошне марамице које су као злато или драго камење сведочиле о друштвеном рангу, издаване су огромне суме новца.

Хенрик VIII, енглески краљ, који је и као владар и као човек био опасан, имао је марамице од црвене и беле свиле са златним ресама. А Анри IV француски поклонио је једној дами две толико драгоцене марамице да их је после њене смрти тражио натраг од њених наследника.

Мали људи су пошли за „великима“ тако да су издаци на парадне марамице постали већ толики да су се и власти умешале — одредиле колико сме да стаје марамица племића, колико грађанина а колико слуге.

Крајем 16. века даме су украшавале марамице ручним радом, да би господи пружиле прилику да се диве њиховој вредноћи. Но та чудесна дела нису одговарала намени — брисању носа јер су се састојала готово од самих рупа.

Први писмени документ о марамици налази се у Катуловим стиховима: то је у ствари претеће писмо неком Азиниусу кога позива да му врати марамицу коју му је украо.

Употреба марамице је разноврсна: њоме се може и само махати. У старом Риму цар Аурелије је поклањао народу марамице да би у позоришту махали високим личностима. Поред тога био је обичај да се на гозби са собом понесе нарочита марамица за брисање уста и прстију којима се јело у недостатку прибора. После гозбе је у њој ношено кући јело које је домаћин на растанку давао гостима.

Француски дворани су марамицу натапали мирисима и стављали је под нос ради освежења. То је било практично у оно време када чистоћа још није била откривена па се намирисаном марамицом борило против других мириса.

Марамица је коначно постала нераздвојни пратилац човека са модом шмркања бурмута. Људима који су своје носеве забадали у бурмутице биле су марамице врло потребне. Оне су морале да буду велике, шарене и тамних боја, да не би падале у очи мрље од бурмута. Јер господа и даме су имали смеђе обојене носеве од удисања дувана. Лизелота од Пфалца, која је имала обичај да грубо исказује своје мишљење, љутила се на „жене с прљавим носевима“.

Али ни шмркање бурмута није могло да начини марамицу неопходним и масовним артиклом. Морала је да наступи техника са својим проналаском механичке ткачнице и машинским штампањем тканина, хемија са аналинским бојама, светска привреда са јевтиним увозом памука — да би марамица постала својина сваког човека.

Пре краја прошлог века почело је полако да излази из моде шмркање бурмута које је дуго сматрано као отменије од пушења. Огромне шарене мараме из Индије замењене су белим марамицама. Најфиније су доношене из Швајцарске, Алзаса, Шлеске и Чешке, као што су некада долазиле из Фландрије и Брабанта, а у старом веку из Шпаније.

Луј XIV је едиктом наредио да марамица има облик квадрата. Тако је остало и до данашњег дана. Али можда ће доћи време кад ће постати округла или овална. Можда ће на њој бити реалистичке или сатиричке слике из историје као 1800. године а нарочито после пада Наполеона.

Овој новој игри није потребна никаква нарочита музика јер може да се игра уз сваку мелодију

Није обавезно да се увек рукама млатара, понекад могу партнери и да се ухвате за руке

ТВИСТ

Ако хоћете да будете модерни мораћете да научите нову игру — твист. После ње рок-ен-рол је постао обичан. Нова игра је освојила читав Париз па и целу Француску. За две недеље научили су да га играју и многи познати париски глумци.

Игра је рођена у Паладијуму у Њујорку и почетком ове године прешла у Европу. Први су почели да је играју глумци у једној америчкој оперети. Али сам Њујорк иако је колевка ове игре није њиме баш заражен. Међутим, у Европи је твист потпуно потиснуо рок-ен-рол. Држање тела у овој игри подсећа на скакача пре но што ће да скочи, али ипак остаје на месту. Ноге су једна испред друге а рукама се млатара.

Да би се ова игра са успехом извела потребна је гипкост и савитљивост

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПРЕЗРЕО БЕСМРТНОСТ

Једна од највећих амбиција француских високих интелектуалаца је да постану чланови Академије наука и на тај начин се уврсте у „бесмртнике“ нације. Многима то није пошло за руком мада су заслужили. Тако је Емил Зола тридесетак пута подносио своју кандидатуру али никада није изабран.

Сасвим је супротан случај славног критичара и књижевника из 19. века Аугуста де Помартена (1811. до 1890.). Човек сјајна духа и ерудиције, познавалац закона и заслужан јавни радник, Помартен је имао све квалификације неопходне једном академику. Било је довољно да поднесе кандидатуру па да буде одмах једногласно изабран за њеног члана.

Али, он то никад није учинио. Дуго су се његови пријатељи и познаници чудили његовом упорном одбијању да поднесе молбу Академији. Тајну је открио тек знатно касније Емил Фарге: Помартен је тешко патио због свог гласа који је и у зрелим годинама остао пиштав као у детета, дрхтав и са носним призвуком. Обишао је све ларингологе у Европи али му нико није могао помоћи. Разочаран он се онда повукао у дворац Англ код Авињона где је провео последње деценије живота. Он није могао замислити да таквим гласом одржи говор у Академији.

»КАУБОЈИ« КАНАДСКИХ РЕКА

Гоничи необичних стада који свој позив често плаћају животом

У канадским приповеткама и романима сплавари су описани са љубављу као каубоји америчког Дивљег запада. У суштини, између живота каубоја и сплавара нема разлике: једни друмом гоне стада, други реком спроводе облице. Сплавари сакупљају „марву" по „ранчевима" речних токова, жигошу свако „грло", у случају да залута враћају га на прави пут, затим прате „стадо" до великих „кланица" где ће се претворити у хартију.

Канадски сплавари су најјачи људи у земљи. Њихову снагу је описао један путописац овако:

„Сишао сам из вагона шумске железнице са кофером тешким као туч. Био је пун књига. У том тренутку пришао ми је један сплавар, мањи од мене, и понудио се да понесе терет. Одбио сам га, но он је ипак учинио по своме. Носио га је као празну корпу, а кад је хтео да ми покаже једну ретку птицу, упро је према дрвету руку са тешким кофером. Запитао сам га зашто је подигао баш ту руку, а он ми је одговорио:

— Заборавио сам да ми је у њој ваш кофер.

Сплавари су претворили мрежу канадских река, које протичу кроз чувене шумске пределе, у водену „железничку" мрежу.

Одстојање између највише и најниже тачке пловног слива реке Сен Морис износи 400 км, а висинска разлика 420 метара, што омогућује да се облице крећу просечном брзином од 55 километара на сат. На крају реке је брана кроз коју пролази вода а облице се бацају у „уста" фабрике. Прошле године у Канади је од тог дрвета израђено 50.000 вагона хартије што представља значајан део светске производње.

Кад лед покрије реке, сплаварење престаје. Хиљаду сплавара и још десет хиљада горосеча зађу у снегом покривене шуме да припремају дрво за пролећно путовање. Шуме одјекују од зоре до мрака оштрим и продорним завијањем циркуларних тестера. Јечање горе прекидају узвици „Пази!" и тресак стабала. Од јануара снег толико нарасте да се сеча и обарање дрвета не исплати. Цику тестера смењује фркање и дахтање хиљаде коња. Исечене облице коњи вуку до вагона на које се товари по 72 кубна метра, а читаве композиције их одвозе до обала језера и река, истоварују на замрзнуту воду и остављају до пролећа. Стропоштавање дебелих облица пара хладни ваздух, а на замрзнутој површини воде од њих се стварају прави брегови.

Кад стигне пролеће, крајем маја, језера и реке одјекују од канонаде — лед пуца. Брда облица се сручују у проломе, изазивају померање воде и товари крећу сами на далеки пут. Ко се нађе у шуми треба само да прислони уво на било које стабло, и чуће потмулу тутњаву коју земља преноси са свих страна где лед прска и где се руше дрвне наслаге.

Кад се водостај смањи, на позорницу ступају сплавари. Њихов радни дан траје 18 часова а ноћи су им често без сна. Облице су ћудљиве као говеда: налећу једна на другу, успоравају ток осталима, беже према обали, крију се у врбацима, и зато ваља стално интервенисати. Све се то догађа у притокама Сен Мориса и Сен Лорена, а кад стигну у једну од ове две велике реке, мирне су и лагане као волови на доброј паши. Усамљена облица која из брзе речице добија другарицу стиже пред фабрику у „стаду" од око 200.000. Један овакав караван дуг је и до шест километара.

До пре неколико година облице су сједињаване у сплавове да би се омогућила лакша пловидба. То је био заметан посао и на предлог сплавара од тога се одустало. Пошто су упознали законе и ћуди кретања рекама, њихова је дужност сада само да прискачу у помоћ: да их „разваћују", тврдоглаве да упућују правим путем и да проналазе „дезертере".

Овај посао је тежак у пун опасности. На обалама свих притока Сен Мориса и Сен Лорана налазе се многобројни гробови „каубоја" канадских река који указују на опасна места и служе као опомена живима.

СА СВИХ СТРАНА

РАТ БУЦИ

Најбучнија машина која узнемирава грађане је компресор помоћу кога се разваљује улични асфалт. Једна британска фабрика је овакву направу усавршила тако да се бука смањује за 60 одсто, и компресори могу да раде не узнемиравајући болеснике ако раде у близини болнице, ученике у школи или госте у хотелу.

ЦИВИЛИЗОВАНЕ ШИМПАНЗЕ

У Сијера Леоне, у Африци, зоолози су утврдили да се шимпанзе веома добро сналазе у промењеним животним условима, где су многе шуме замењене разним културама. Многе шимпанзе су измениле исхрану и дуже живе но раније, али је такође утврђена још једна чињеница: зуби им се брже кваре. Шимпанзе из Сијера Леоне одају у маломе слику сличну људском роду.

СА СТАРОШЋУ СЕ ВИШЕ ПАДА

Одавно је запажено да старији људи чешће падају. На основу хистолошких испитивања утврђено је да се са старошћу број извесних ћелија у мозгу без прекида смањује, услед чега човек губи способност за одржавање равнотеже и — пада. Старији људи би морали да воде рачуна о овом природном закону који никог не мимоилази.

ОТРОВ У ВИНУ

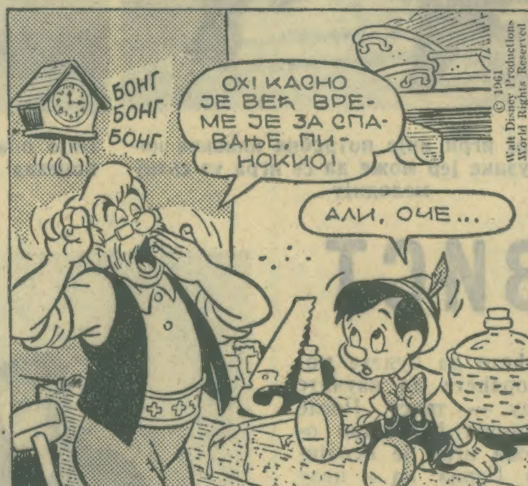
Као што знамо, у вину има танина и то више у црном (1—3 грама у литру), неголи у белом (50—100 милиграма у литру). У Бордоу, чија је околина позната по производњи сортног грожђа и вина, у институту за ову грану привреде, професор Макелије издвојио је из танина једну хемијску супстанцу, коју је назвао таноид, и са њом је извршио опит на зечевима. Инјекција од два сантиграма таноида у уво зеца изазива смрт за неколико секунди. Међутим, ако се унесе у организам кроз уста, штетно дејство је много мање. Професор Макелије каже: „Не тврдим да ће сазнање о штетности дувана одучити људе од пушења, нити сазнање о таноиду омрзнути им вино, али је дужност научника да свима скрене пажњу где се налазе опасности по организам."

ПИНОКИЈЕВА

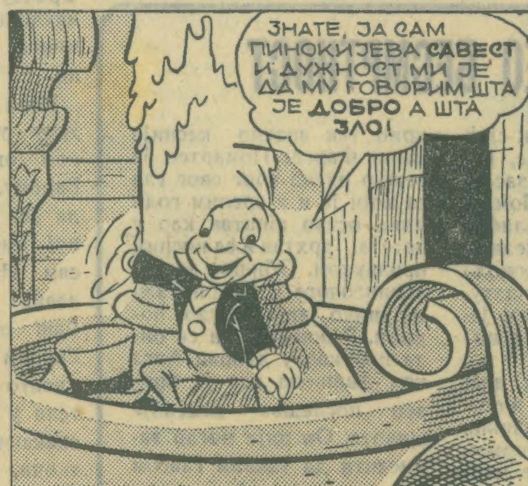

УРАН КАО ЛЕГУРА

У једној топионици у Онтарију у Канади први пут је у комерцијалне сврхе произведена легура урана и челика. Више од сто тона ове легуре биће испитано у канадским рудницима, како би се утврдили квалитети ове нове легуре.

И друге челичане у Канади се припремају за производњу челика оплемењеног ураном јер се овај челик показао веома квалитетан за производњу осовина на железничким вагонима, ленгера, бродских ланаца и других производа. За ову врсту челика, због његовог својства, све се више интересује и електроника.

Први покушаји са урановом легуром челика извршени су у Француској 1897. године, када је и патентиран овај начин добијања, а прво практично коришћење ове легуре спровела је фирма Круп у време првог светског рата. Челик помешан са ураном употребљен је и за производњу топова познатих под именом „дебела Берта“.

ГЊУРАЦ КОЈИ ЈЕ СПАСАО ТУЛОН

Наследство Тулона: 15 тона великих округлих магнетских мина. Хоботница је била једини живи сведок великог подвига

Мала, скромна бања Тамари наставља се на луку Тулона. Лежи у ћорсокаку и вода пред њом је прљава, плитка, устајала и зеленкаста, јер се у њу бацају свакојаки отпаци. Има ту старих мадраца, лименог посуђа, полупаних мотора. Са површине мора маестрал и дању и ноћу подиже тежак задах, а у том загађеном плићаку дуго је лежала „Света Геновева“, наизглед чедна, али злокобна и страшна.

За време последњег бомбардовања Тулона у другом светском рату лађица је потопљена на десетак метара испод морске површине. Једна бомба великог калибра пала је у море подаље од ње, али подигнути таласи су продрли кроз отворене прозоре и потопили је. Отада су године пролазиле а војне и цивилне власти ове ратне луке стално су налазиле изговор да је извуку са дна. Нико није смео ни да се приближи њеној утроби, пуној опасног експлозива, све док се није појавио један гњурац по имену Ренцо.

Ренцо је волео румено вино, смех и живот, али баш то што је највише волео, као гњурац је стављао на коцку. Кад је после првог роњења, ради упознавања са „Светом Геновевом“ изишао на површину, био је насмејан, али је једна бора око усана говорила да му смех не долази од срца. Пукнуо је прстима и узвикнуо:

— Богме, са овим се не шали!

Труп лађице био је пун великих, округлих магнетских мина немачке производње и последњег модела ЛМБ. Овакве се мине никад нису нашле заједно у толиком броју. Французи су се бојали да их ликвидирају а Немци, који су сличну количину имали у Килу, чекали су да виде шта ће се у Тулону догодити. Случај се компликовао не само због 15 тона мелинита, већ и зато што су то биле најсавршеније немачке магнетске мине: експлозију је могао да изазове сваки гвоздени предмет, јачи звук, снажнији удар воде, а затим имале су и темпирно дејство. Механизам унутрашњег часовника могао је да изазове експлозију у року од једног минута до годину дана.

Француска пиротехничка служба снабдела је Ренцоа обимном документацијом. Из ње је обавештен да експлозија једне мине уздигне водени стуб од 120 и пречником од 80 метара. Експлозија прве дејствовала би на остале, а било их је двадесет и две, тако да би се изазвао катастрофалан потрес на два километра уоколо. Водени стуб би начинио празан левак у мору од 600 метара на ивици у који би упали сви покретни предмети: лађе, чамци, мостови и гњурци.

Дуго је студирао свој задатак: знао је тачно где се који камен налази на дну залива, какав је одсјај на алгама у разно доба дана па и сваку рибу. Јер, оне су много непокретније него што мислимо. Он није смео да се приближи минама са својим гвозденим алатом, његов гњурачки костим је био без гвожђа и наручио је специјално, 120 метара дугачко црево, јер су боце с кисеоником морале да леже далеко на обали. Са лица му је нестао осмех, престао је да се шали и једног дана се приближио смртоносном товару.

Лагано, једва пипајући, ослобађао је труп брода од муља и трава. И јачи удар је могао да стави механизам у дејство. Наједном је прекинуо довод кисеоника. Зашто је то учинио? Је ли очекивао експлозију и смрт? Или се уплашио свог дисања? На обали су ослушкивали одмерен откуцај његовог срца и притајени дах. Настављао је рад а његове покрете пратиле су продорне очи јединог присутног живог бића: велика хоботница, која је становала сама у броду, посматрала га је са одстојања од свега једног метра и као да се питала — шта то он ради са њеном кућом.

Није се послужио пијуком. Омче кудељног конопца је стављао око дасака и једну по једну одваљивао. Лађица се отворила као зрела шљива. Затим, да би паклене машине одвукао до морске дубине морао је да просече пут по дну са кога је уклањао све што је било од гвожђа. Кад је требало да отпочне најтугаљивији део посла, обустављен је сав саобраћај од Памарија и Сен Мандријеа до далеке пучине.

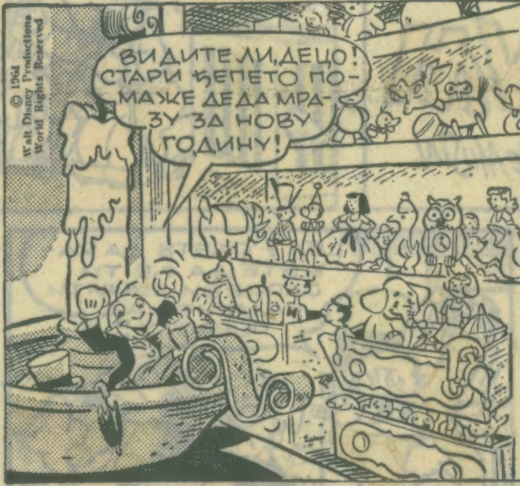
Пошто је опкорачио и сео на прву мину, очистио ју је бронзаним алаткама, па је ставио у мрежу од кудеље и помоћу дрвеног чекрка подигао са лежишта, али не мењајући њен положај. Да промењени притисак мора не би изазвао експлозију, мина је уздизана највише до 3 м испод површине мора, а потом вучена у дубину. Брзина преношења је износила највише 3 морске миље на сат. За све време Ренцо је пратио мину и ослушкивао њен часовник.

При преносу једанаесте мине наједном је чуо тика-така. Одјекивало је у води као будилник. Прво је пренеражен застао не знајући шта треба да ради. „Готово је!“ помислио је. Тада је инстинкт сменио разум. Праћакнуо се до површине и подигао руку у вис: знак за опасност. Тегљач, који је био у приправности, пуном паром га је повукао пловећи у супротном правцу. Затим се зачула експлозија и водени стуб висок 120 метара узлетео је у небо, али је Ренцо већ био далеко од опасности.

Сутрадан су покупљене угинуле рибе са свих плажа и стена а Ренцо је „узјахао“ дванаесту мину и припремио јој омчу. Ослабио, постао је неподношљив нервозан. Сви су се питали хоће ли издржати до краја. На његову срећу и срећу Тулона издржао је. Петнаест тона магнетских мина ЛМБ сахрањено је у бездан морске пучине.

НОВА ГОДИНА

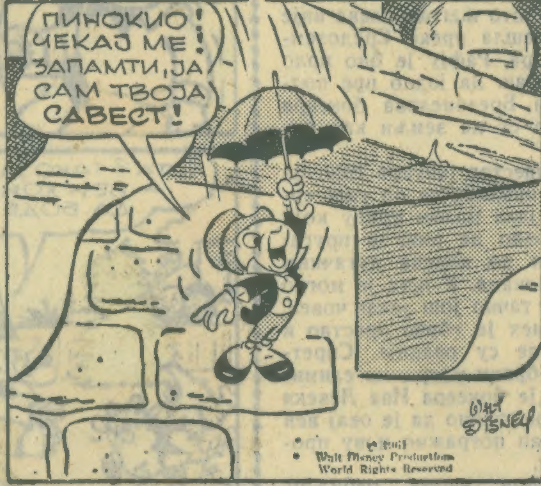

РАФЈУ КИНГ

Некадашњи мали победник у дечачким тучама за 12 минута победио је »непобедивог« Жана Биоска

Шеснаестог октобра 1961, у женевској Палати спортова, један црнац, висок свега 165 см а тежак 59 кг постигао је за 12 минута оно што није успео пре њега ни један светски боксер: победио је Жана Биоска техничким нокаутом. То је онај Биоск коме је дат надимак „непобедиви".

Црнац се зове Рафју Кинг. Менаџер Филипи га упоређује са чувеним Ал Брауном, најсјајнијим боксером предратног доба, а стручњаци сматрају да је он будући шампион света „перо" категорије. Зато је напустио Европу и у фебруару почиње „америчку каријеру".

— Играм се већ пуне 24 године, јер сам срећан што живим, — каже он. — Рођен сам маја 1937, у Лагосу, у Нигерији. То је главни град моје отаџбине. — Дед ми се звао Краљ Елји Бејкер и био је поглавица једног племена. Отац се звао Краљ Речид, али је по струци био грађевинар, а ја Кинг (краљ) Абду Рафју, или за бокс: Кинг Џое. Као мали желео сам да постанем министар, али у породици већ имамо једног. То је мој брат Џ. М. Џонсон, федерални министар рада.

Његова је судбина била већ одређена у узаним улицама Лагоса, препуним света у којима је свако морао да се гура да прокрчи себи пут. Да не задоцни у школу, стално је трчао и тако открио да има добре ноге. Волео је спорт и кад је у петнаестој години напустио школу, рекао је себи: „Рафју, постаћеш шампион у пливању!" Али увек се нашао неко ко плива брже од њега. Тада је рекао: „Рафју, кошарка само на тебе чека" али и ту је било дечака који су од њега били бољи. „Рафју, преварио си се! Рођен си само за фудбал!" и поново је промашио.

Руководиоци спортског клуба у Лагосу приметили су ипак да мали Рафју увек излази као победник у уличним тучама. Кад је аматерска екипа боксера требало да крене за Ванкувер, у Канади, један тренер му рече:

— Могао би да постигнеш успех, али ми путујемо кроз месец дана. Ако желиш, почни одмах да тренираш.

Већ првих дана успео је да поломи неколико вилица својим противницима.

— Уочи поласка одлучио сам се да променим име — каже он. — Абду Рафју Кинг ништа не значи. Као сви црнци и ја сам имао само једног идола, великог „црног бомбардера" Џое Луиса. Тако сам постао Кинг Џое.

Једног дана, на путу од Абиџана до Сасандре, на Обали Слоноваче један мали црнац уморно је пешачио. Он је корачао данима и ноћима док није стигао до Трешвила. То је било 1955. Изазвао је на меч више боксера али нико није смео да прихвати бачену рукавицу. Тада се одлучио да отпутује за Париз, иако није имао ни пребијене паре. Неки шофер се смиловао на њега и повезао га својим камионом. Државни тренер младих боксера Малија примио га је за наставника. Одатле је отишао у Дакар, па у Казабланку, али нико нигде није хтео да изађе с њим на ринг. Глас о Кинговој песници свуда је стизао пре њега. Да би дошао до коре хлеба, сликао је афричке пејзаже.

Најзад, новембра 1956. стигао је у Париз, а није знао ни речи француски. Владао је афричким дијалектима и говорио енглески. Две хиљаде франака зачас је потрошио, био без стана, празног желуца и морао да се одлучи на најпонизнији корак. Отишао је у Латински кварт и на булевару Сен Мишел пришао једном црнцу за кога је претпостављао да је из Дахомеје.

— Брате, помози! — рекао је. — Ја сам потпуно изгубљен.

Тада је дошла до израза она велика солидарност афричких народа. Непознати га је одвео у своју собу, поделио је с њим хлеб и уступио му душек који су свукли са постеље.

Сутрадан, испаван и сит закуцао је на врата боксерског менаџера Жана Бретонела.

— Ја сам Рафју Кинг, — рекао је црнац смешећи се.

— Рафју Кинг, па шта!? Никад нисам чуо за то име.

— Смем ли да покажем шта знам.

Љут што његова слава није већ прешла преко Средоземног мора, Рафју је био врло енергичан. За једно пре подне три Бретонелова боксера лежала су на земљи као пилићи.

Дванаестог јануара 1957. париска публика се од свег срца смејала малом црнцу који је изишао на ринг у пругастим и до колена дугачким панталонама. У њих је могао да уђе тачно још један човек. Али смех је убрзо престао и започеле су овације. Спретним и брзим ударцима елиминисао је боксера Ива Левека тако енергично да је овај већ сутрадан потражио нову професију.

Тренира веома озбиљно. Устаје у шест и одлази у Булоњску шуму на марш где за два сата прелази 15 км. Затим се враћа кући и остаје у постељи до 11. У пет поподне одлази на тренинг. Кад осети носталгију одлази у један дансинг у коме свирају његови земљаци из Лагоса. Ту се напаја музиком и ритмом из свог краја. Леже увек рано, изузев једанпут месечно, када остаје са пријатељима на игранци.

— Озбиљан сам — каже он — јер од бокса много очекујем. Кад год нешто зарадим половину шаљем мајци. Желим да подигне лепу кућу и кад је сувише топло да каже: „Овај кров ми је син подигао да се заштитим у хладу", а кад је сезона киша: „Ово ми је од Кинга".

Он себе види близу циља. За свега 30 мечева допро је до другог места у својој категорији. Пред њим је само Дејви Мур, али за Кинга он није препрека. Једном су Муру понудили сусрет са малим црнцем, али он се оглушио о позив. Но то неће моћи да учини двапут. А онда?

— Вратићу се у мој Лагос — каже Кинг Џое — кад постанем шмапион света категорије „перо". Тада ћу се оженити. Она се зове Муликат Сало, има 18 година и учи школу. Знам да ће ме чекати док се вратим. Знам, јер ми је то обећала.

ПРИЧА О ЈЕЖУ

Нисте знали — некада је јеж био мала животиња без бодљи. После их је добио. А сад ћемо вам испричати како.

Било је то давно: мали јеж је изабрао једну рупу пуну маховине у старом кестену. На њега нико није обраћао пажњу и он се несметано шетао по свом „стану" и околини. Али, једног летњег дана док су се два млада пса Медор и Пато сунчали на трави он једног од њих нагази. Пси се разбеснеше и заклеше да ће му се осветити. Нису помогла никаква извињавања малог јежа.

Сведок овог догађаја био је стари кестен. Кад му се јеж пожали због њихове претње он му рече:

— Сада је лето — чувај се сам, а кад дође јесен ја ћу ти помоћи.

Лето је за јежића било предугачко. Без престанка су га прогањали Медор и Пато и он је морао да се склања и чучи у рупи. Није смео да изађе ни храну да потражи. Срећом, једна добра сврака чије се гнездо налазило на кестену поче да му доноси: црвиће, гусенице и друге инсекте.

Најзад дође јесен — лишће кестена постаде жуто, а чауре почеше да пуцају и из њих да испадају плодови.

— Видиш ли ове бодљикаве чауре у којима су се налазили моји плодови? — рече кестен јежићу. — Оне су ми сад непотребне и ја ти их поклањам. Залепи их по свом телу и бићеш спасен. Ко год покуша да те нападне набошће се.

Јежић се захвали и поче да размишља како да бодље залепи. И дође на мисао да оде пчелама које су се ројиле у лепо обојеним кошницама са крововима од сламе.

Матица га љубазно прими и запита:

— Шта можемо, добри јежу, за тебе да учинимо? Ти

никад не кидаш цвеће које нам је потребно.

— Желео бих мало воска и меда — затражи јеж.

Комад воска пуног мирисљавог меда зачас се нађе крај јежића који у одушевљењу повика:

— Хвала! — и сав срећан појури ка свом дому, избегавајући још да сретне на путу Медора и Патоа.

Штапићем он помеша восак и мед и направи густо тесто. Затим га изручи по земљи и ваља се у њега. Мрави, привучени мирисом меда залепише бодље са кестена на леђа јежа и она се начичкаше иглицама. Чим се восак и мед сасушише на јежу се створи чврст оклоп.

Сутрадан јеж оде сам да потражи псе и угледавши их још из далека повика:

— Ја сам јеж! Ја сам јеж!

Пси, који су се у трави играли, потрчаше к њему. И обојица налетеше на бодље. Од бола урлајући потрчаше ка потоку да замоче њушке и расхладе их од убода.

Отада јежић живи мирно и без бриге. Чим осети опасност он се претвори у бодљикаво клупче и ко га дотакне — тешко њему.

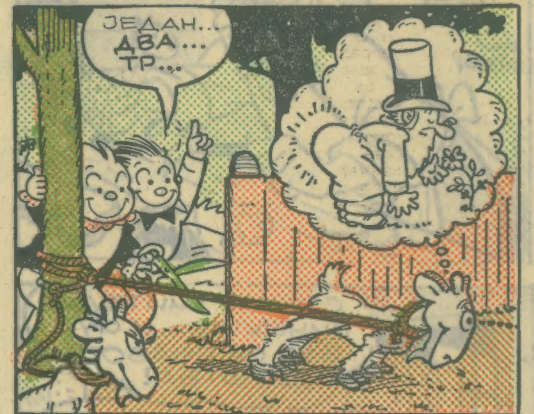
НОВИ АМЕРИЧКИ »РЕКОРД«

Број прекршаја у Сједињеним Државама, према подацима Савезне криминалистичке полиције, у сталном је порасту. У прошлој години је било ни више ни мање него 1,861.000 тешких злочина, што значи да се готово сваког сата дешавало по једно убиство. Према 1959. години број се повећао за 14 посто.

У ИСТО ВРЕМЕ

У античкој Грчкој сматрало се да је смрт слатка и зато су стари Грци поред својих умрлих постављали по један или два ћупа меда који је требало да им послужи као храна док не стигну у срећнији свет.

Бурманци су их у томе превазишли. Ако неко од њихових људи умре за време кишне сезоне тело му је стављано у мед и чувано све док се не накупи довољно сувих дрва да би било спаљено као што налаже њихова вера.

Мед у коме је држан леш неког нарочито заслужног будистичког калуђера који је сматран свецем продаван је верницима у теглицама од по неколико грама јер се веровало да кап тога меда кад се стави на језик лечи све болести.

НИЈЕ ИМ ЛАКО

У Енглеској покушавају да војнике пре него што буду послати у крајеве где влада тропска клима — на брз начин прилагоде променама. Али то не иде лако јер су у питању живи људи. Ова два добровољца у надуваним оделима од пластичне масе осећају се као да су у тропским крајевима — јер у њиховим оделима температура износи 40 степени.

ТУЉАН КОЈИ ГУБИ ГЛАВУ

Пре неколико година једна америчка антарктичка експедиција ухватила је једног туљана који је на први поглед изгледао као да је без главе. У ствари, кожа на врату ове животиње образује веома дебео набор у који туљан може да потпуно увуче читаву главу. Мада још није тачно утврђено чему овај набор служи, највероватније је да он представља заштиту од хладноће.

Дужина ове досад непознате врсте туљана износи више од два метра. Туљан живи на пловећим леденим сантама и никад не излази на копно, а храни се не рибама као остали његови сродници, већ сипама и веома ситним морским животињама.

ШЕСТ ТОНА КРОМПИРА ЗА ЈЕДАН ЧАС

Ову машину за вађење кромпира из земље усавршили су пољопривредни стручњаци са Калифорнија универзитета. Ножеви секу горњи део биљке и ваде кромпир: стабљика пада на земљу а кромпир преко конвејера стиже у приколицу коју вуче трактор.

НОВА ВРСТА МОСТОВА

Француска армија приказала је недавно своја најновија достигнућа, поред осталог и нову врсту моста који може за свега 15 минута да се постави преко реке широке 40 метара. На слици се види постављање овог необичног моста. У десном углу је слика конструктора Гиоа, по коме је ова конструкција и названа.

НЕОБИЧНЕ ОСОБИНЕ

Нова радио-станица у главном граду Аустралије има небичне особине. Њено магнетно поље толико је снажно да неонска цев у људској руци светли, иако није у додиру са извором струје. Жичана ограда около зграде морала је бити одстрањена, јер се увек толико зажарила да се од ње палила трава. Столари и други мајстори употребљавали су дрвене ексере, јер гвоздене нису могли држати у руци због врелине. Од људи нико није претрпео озледе. Ова радио-станица је једина своје врсте у свету. Њена снага износи 25.000 вати.

НЕ ДИШИ

Задимљавања, мреже, разне масти и — шта све људи нису користили за борбу против комараца. Недавно је министарство пољопривреде Сједињених Америчких Држава предложило нов метод борбе против њих код кога је најважније — не дисати. Како се по казало после многих опита, комарце искључиво привлачи угљендиоксид, саставни део ваздуха који човек издише.

У Орланду, у Флориди, човека одевеног у гумирано одело ставили су у малу одају у којој се налазило огромно јато комараца. Они нису на човека обраћали пажњу све док је ваздух који је издисао одвођен кроз нарочиту цев кроз одаје. Али, када је око њега из једног резервоара била пуштена извесна количина угљендиоксида, москити су просто јуришали на човека одевеног у гумирано одело.

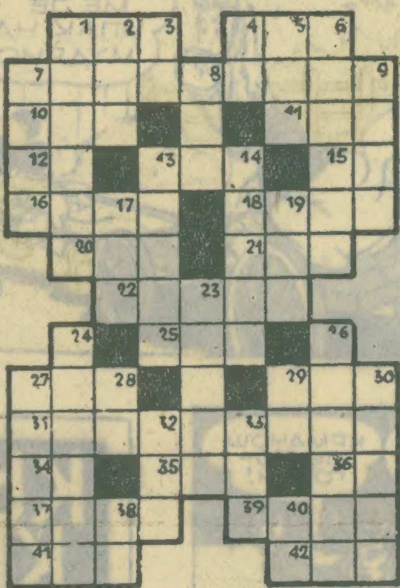

ЗАШТИТА ОД КИШЕ

Заштитни оквир од пластичне масе спречава да киша и ветар продру у аутомобил док је прозор отворен ради вентилације и боље видљивости. Провидни „оклоп", направљен у Енглеској, тако је уобличен да не ствара ваздушне вирове и шумове, а причвршћује се на прозор сасвим једноставно — помоћу три штипаљке.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) спис; 4) хватање дивљачи; 7) име и презиме добитника Нобелове награде за књижевност 1961: 10) немачки композитор; 11) река у Сибиру; 12) хемијски знак за алуминијум; 13) стара српска престоница; 15) почетна слова азбуке; 16) водена животиња, 18) део лица; 20) део теразија; 21) француски књижевник, Нобеловац за 1947; 22) доктор медицине; 25) нерадан; 27) шумски глодар; 29) катран; 31 роман Иве Андрића; 34) предлог; 35) стара турска титула; 36) слово латинице; 37) дански књижевник (Оге); 39) историјско место у Апулији; 41) врста папагаја; 42) добитник Нобелове награде за књижевност за 1929. (Томас).

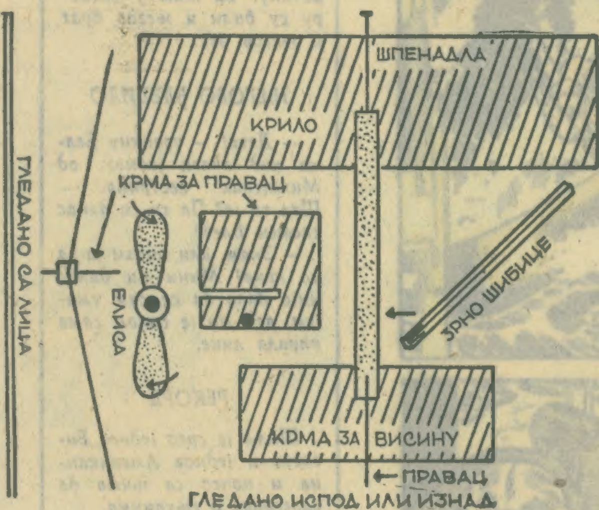
Усправно: 1) врста минерала; 2) добитник Нобелове награде за медицину 1905; 3) показна заменица; 4) два слова; 5) коло; 6) немачки хемичар, добитник Нобелове награде 1927; 7) наша река; 8) врста грожђа; 9) старо арапско светилиште; 13) енглески књижевник, Нобеловац 1950; 14) роб; 17) игранка; 19) млечни производ; 23) добитник Нобелове награде за мир 1929 (Франк); 24) име швајцарског Нобеловца за медицину 1909 (Кохер); 26) заштитник књижевности и уметности; 27) прилика; 28) хемијски симбол за цезијум; 29) лична заменица; 30) индијски физичар, Нобеловац 1930; 32) домаћа животиња; 33) ученик; 38) предлог; 40) део коњског прибора.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Банат; 6) барибал; 8) горе; 9) овас; 11) Арика; 13) али; 14) си; 15) аја; 17) ир; 18) са; 20) брош; 22) Грк; 24) Пим; 25) Реа; 26) док; 28) дах; 30) јун; 32) бас; 34) ен; 35) гис; 37) Ив; 38) роса; 40) Тула; 42) воз; 43) оро.

Усправно: 1) Бари: 2) арека: 3) ни; 4) Або; 5) тава; 6) „Борис Годунов"; 7) Лалић Михаило; 8) гас; 10) сир; 12) Ајб; 16) Арпад; 19) ар; 21) ои; 23) Крк; 27) он; 29) аб; 30) јер; 31) пи; 33) сва; 35) газ; 36) сто; 39) со; 41) Ур.

НАПРАВИ САМ

ЛЕТИЛИЦА БЕЗ МОТОРА

Да бисте направили летилицу без мотора потребно вам је: шибица, мало дебљег папира као за писма, чиода и мало лепка. Зрно шибице вам представља труп летилице, на коме је с једне стране начињен зарез 8 до 10 милиметара, а, с друге стране два зареза у облику крста (види одговарајући цртеж на нашој слици). Крило, начињено од папира за писма у облику правоугаоника дугачко 70 мм а широко 20, увуче се у хоризонтални прорез. Управљач, дугачак 40 а широк 15 мм, провуче се такође у хоризонтални прорез на другој страни трупа. Најзад, у вертикални прорез са исте стране намести се крма за правац од 18 х 17 мм.

Добро погледајте како летилица изгледа на нашем цртежу с лица: крило треба да буде мало нагнуто. Крма за висину је такође мало повијена уназад, али: мало више за пикирање на тле и мало мање кад летилица треба да се пропне. Крма за управљање треба да буде сасвим права иначе ће апарат скретати лево или десно. Али пре тога ставите као превагу на кљун летилице чиоду, а ако то није довољно онда мало воска. Кад је све готово могу се лако залепити крила и обе крме да се не би помицале. На крају начините елису према пропорцијама које видите на нашем цртежу: једно крило мало искривљено на десно а друго мало на лево.

УВЕРИТЕ СЕ

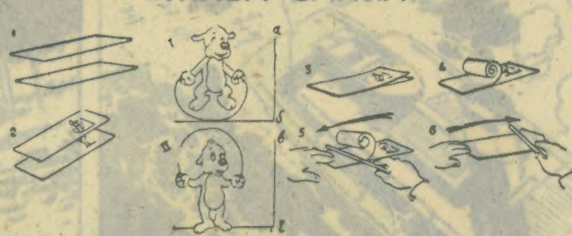
Да би вам соба била добро осветљена нису довољне само сијалице — а потребно је 10 до 15 W по квадратном метру — јер и боја зидова и плафона утиче на то. Потребно је да они буду јасне боје да би одбијали светлост. Као доказ навешћемо вам боје и то прво оне које одбијају готово потпуно светлост, до оних које је упијају:

сјајно бела, мат бела, светло сива, светло зелена, плава, сивобела, светло црвена, тамно браон, тамно зелена, тамно плава и црна.

СУНЦЕ И СЛИКЕ

Ако зраци сунца продиру у вашу собу право на неку акварел слику они ће утицати на њене боје. Да бисте спречили да се слика оштети пређите са спољашње стране стакла тампоном вате, натопљеним у раствору кининског сулфата и воде.

ЖИВА СЛИКА

Исеците од тањег савитљивог картона два правоугаоника и залепите на сваки фигурице I и II тако да углови А, Б, В и А1, Б1, В1 буду на два сантиметра од ивица правоугаоника. На другом крају спојте оба правоугаоника лепилом као на слици 3 а горњи још уролајте (4). Оловком превлачите час овамо час онамо и како се буде исправљао и завртао горњи правоугаоник имаћете утисак да фигурица скаче преко конопца.

ПАНТОГРАФ ОД ЛАСТИША

Вероватно знате да је пантограф апарат помоћу кота цртежи могу да се повећају или умање.

Да бисте и ви могли њиме да се користите покушајте с нама заједно да га направите. Потребан вам је комад ластиша, а на нашем цртежу видите како он изгледа.

Причврстите један крај ластиша (Б) ексерчићем, а код (Ц) начините чвор. Други крај ластиша учврстите за држач са налив пера и њега натакните на оловку готово при врху. Оловком ћете цртати како вас чвор води — према контурама цртежа који увећавате, то јест више или мање растежући ластиш.

Ако је чвор тачно у средини, цртеж ће бити направљен у дупликату, а биће још прецизнији ако се тачка Ц учврсти врхом шпенадле.

Јесте ли већ чули да...

...све до најновијег доба обућа за обе ноге прављена је потпуно иста и сама се, у току ношења, прилагођавала облику левог и десног стопала. Први који је са стручног становишта, устао против оваквог прављења обуће

био је холандски анатом Петрус Кампер који је, 1781. године, написао „Расправу о најбољем облику ципела".

... експлозив у рударству први пут је примењен у једном поткопу рудника злата у Словачкој 8. фебруара 1627. године. Тај експлозив био је црни барут.

...и међу рибама има презимара. Таква је сунчарка, риба из групе безопасних ајкула. Стручњаци су тек недавно утврдили да сунчарка

проводи зиму на дну мора, не узимајући храну, вероватно у некој врсти зимског сна.

... чувени сир рокфор, који се производи у француском градићу Рокфору. био је познат још у старом веку. Римски гурмани веома су ценили тај сир који се, према записима Плинија Старијег, већ тада допремао у Италију римским путем.

...уво је најосетљивије код особа између

18 и 23 година. Његова осетљивост опада са старошћу.

... златарска уметност у Европи настала је пре употребе гвожђа. Први европски златари радили су на острву Криту, негде око 1800. година пре наше ере.

...за њујоршки Музеј старих домаћих потреба једна обична метла морала је бити из-

рађена у Европи јер се метле у Сједињеним Америчким Државама више не израђују.

... мали индијски јелен мунтјак гази, лаје, па чак и уједа као пас. Мунтјак има сабљасте зубе-очњаке којима се брани од непријатеља, нарочито птица грабљивица.

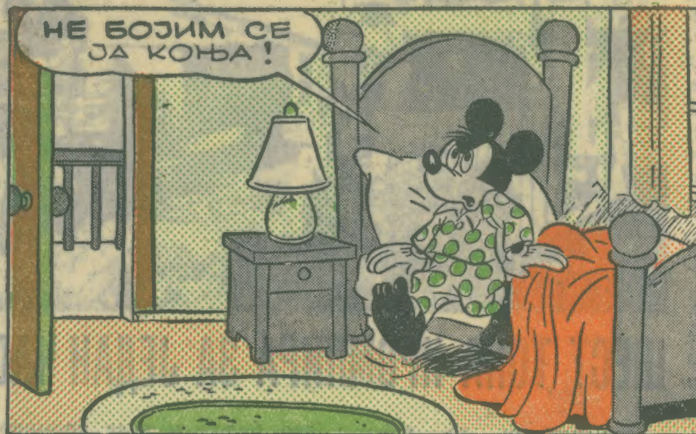
...рода је веома брижљива мајка. Знајући да је жарко летње сун-

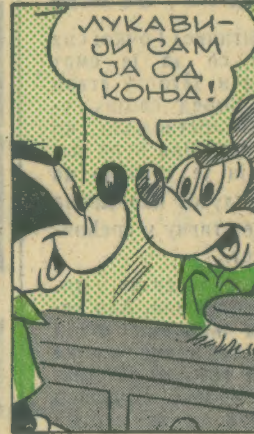
це опасно за њене голуждраве птиће, она им својим крилима прави хлад.

... већина Ескима, који су иначе познати по својој вештини управљања чамцима, не зна да плива. То је сасвим разумљиво јер Ескими живе у поларним пределима на обали мора чија је вода увек ледена.

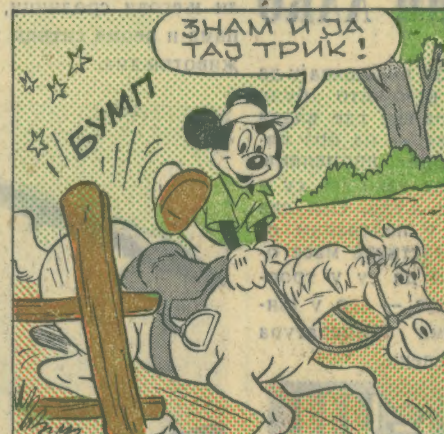

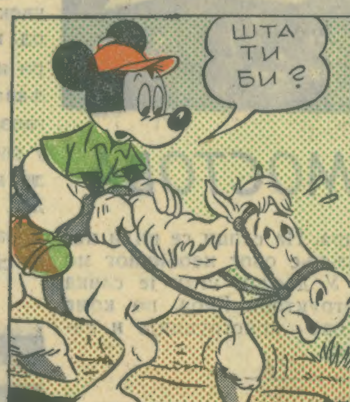

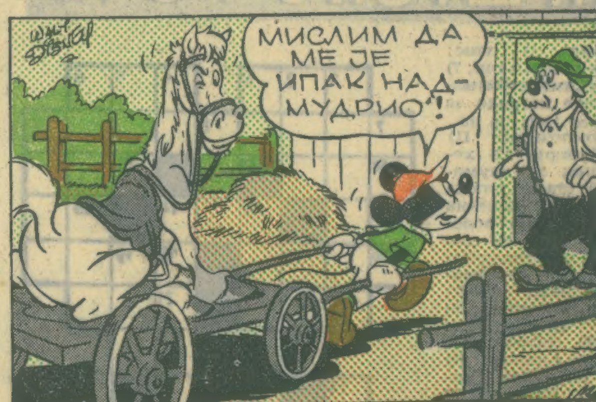

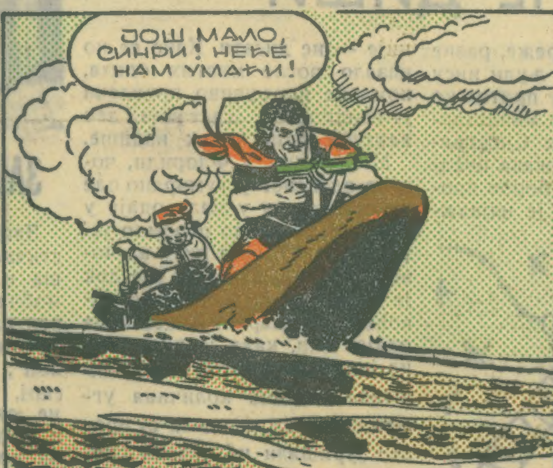

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

РЕКАО ЈЕ ИСТИНУ

Попај прича како је видео Хромог Дабу, а Пера Ждера се чуди и каже да је Даба тада био у затвору.

— Како у затвору? — узвикну Попај — а мени је тврдио да је био у родбини!

— Па ипак ти је казао истину. Са њим у затвору су били и његов брат и његов зет.

ЊЕГОВО БЛЕДИЛО

— Дете! — узвикну Белка кад опази једног од Микијевих сестрића. — Шта ти је? Па ти си данас сасвим блед!

— Знам, али нисам ја за то крив! Мини ми данас није дала да се сам умијем, већ ми је силом сама опрала лице.

РЕКОРД

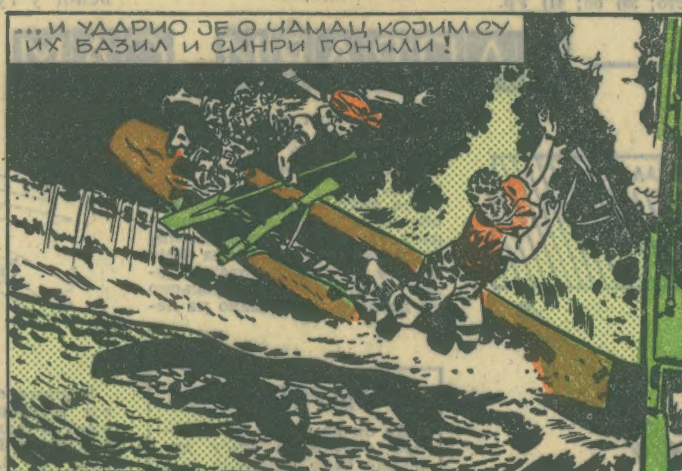
Шиља је срео једног Енглеза и једног Американца и почео са њима да разговара о гњурцима.

— Код нас у Енглеској један пливач је издржао осам минута и три секунде под водом.

— А наш један човек — каже Американац — остао је под водом још три секунде више.

— Није то ништа! — упаде Шиља. — Један мој пријатељ загњурио се прошле године и још није испливао.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. Жиро рачун бр. 101-20-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.